

*Richard Mikuláš hrabě
Coudenhove-Kalergi*

Autor: Guillaume Durocher

Historická fakta obvykle bývají podstatně paradoxnější a zajímavější, než následně o nich vytvořené mýty. Při čtení vynikající sbírky esejí Julia Evoly jsem narazil na fascinující baronův rozhovor s jiným aristokratem a dlouholetým propagátorem „evropského federalismu“, hrabětem Richardem von Coudenhove-Kalergi. 1] V tomto rozhovoru z května 1933 vyjadřuje Richard Mikuláš hrabě Coudenhove-Kalergi, „duchovní kmotr“ Evropské unie plnou podporu italskému fašismu a poznamenává, že evropskou federaci by bylo možné vytvořit s užitím fašistického modelu.

Rád bych se tímto interview i jeho historickým kontextem zabýval blíže, 2] dle mého soudu totiž mnohé prozrazuje o velkém *rendezvous manqué* fašismu a evropské jednoty, udušeném přehnaným důrazem hitlerismu na rasovou otázku i národním šovinismem všech zúčastněných stran. I když se o tom v oficiálním diskurzu příliš nemluví, skutečností zůstává, že celá řada předních fašistů byla hluboce prodchnuta panevropským smýšlením – za všechny jmenujme třeba Roberta Brasillacha, sira Oswalda Mosleyho nebo Léona Degrelleho. Následně bych se rád věnoval i Hitlerově, v mnoha ohledech dosti pádné kritice panevropského projektu.

Ve velice přátelsky vedeném rozhovoru Kalergi chválí domácí politiku Mussoliniho Itálie, podotýká však, že jejím vůbec největším počinem se může stát účast na vytvoření sjednocené Evropy: „Ze všech zemí je to právě fašistická Itálie, která v řešení (problému ústavní reformy a řešení sociální otázky) postoupila nejvíce kupředu. Itálie totiž už problém ústavních reforem vyřešila. Přišla také s nezbytnými prvky řešení sociální otázky. Teď ji čeká konfrontace s otázkou třetí a největší: evropskou.“ 3] Podle Kalergiho se směsice aristokratických a demokratických prvků v ústavě fašistické Itálie mohla stát modelem využitelným i pro Evropskou federaci:

Fašistická ústava v sobě nese potenciál přesáhnout svým významem italské rozměry a stát se obecně evropskou v tom smyslu, že vyjadřuje moudrou kombinaci autoritářských aristokratických principů s tím zdravým z těch demokratických. Přiznává roli spravedlnosti a osvícenému vedení vynikajících osobností a současně pevně zakotvuje zásady identity svobodné příslušnosti a spolupráce ukázněním každé moci ve jménu vyšší ideje národa. Evropská duše,

tak jak si ji představuji, se skládá ze tří hlavních prvků: hrdinství, charakteru a společenského života. A protože fašistické řešení přináší rozumné vyvážení všech tří, ukazuje se být nejvhodnějším modelem univerzální Evropy. 4]

Konkrétněji pak Kalergi nastínil možnost ve fašistickém stylu vytvořeného „budoucího evropského korporativního shromáždění, jehož úkolem by bylo věnovat se zásadním technickým problémům složitých ekonomik našeho kontinentu z totální perspektivy a bez jakýchkoliv omezení“. 5]

K otázce, zda je Kalergiho pacifismus „nemužný“ a jestli skutečně odmítá veškeré války, nebo jen konflikty mezievropské, Evola říká: „Připomíná, že tak často hovoří o vnitřním evropském míru především proto, jak dětinské se mu jeví pokračovat v recipročním ochromování hospodářských i vojenských sil evropských sil v situaci, kdy je evropská obranná – a snad dokonce i ofenzivní – jednota tváří tvář třem největším protievropským mocnostem, tedy Rusku, Asii a Americe, naprosto nezbytná a chvályhodná.“ 6]

Kalergi chválí fašistický režim i za to, že se na rozdíl od buržoazních demokracií nebo bolševismu pokouší osvobodit politiku z područí ekonomiky. Soudil, že stabilní italský nedemokratický režim je v ideální pozici k tomu postavit se do čela reformy Evropy, na základě francouzsko-italské osy a rovnocennosti mezi latinskou a germánskou Evropou: „Díky své nezávislosti na nahodilostech a krizích parlamentních režimů je v současnosti nejlépe situován k tomu provádět dalekosáhlou mezinárodní politiku.“ 7] Specificky vyzdvihnul také osobnost Duceho: „Tento cit pro správný okamžik patří spolu s latinským smyslem pro rovnováhu k nejsilnějším stránkám Mussoliniho osobnosti.“ 8]

Kalergi si na závěr neodpustil několik vzletných frází:

Jsem pevně přesvědčen, že mě do Říma přivedlo nadnárodní poslání fašismu... A z celého srdce doufám, že nová Itálie zachová věrnost své velkolepé tradici a všemi dostupnými prostředky bude pracovat na dovršení evropské myšlenky, již už před mnoha staletími zformuloval Dante, na duchovní úrovni uskutečnila římská církev, vojensky Ital Napoleon a konečně pro moderní svět představil Mazziniho mýtus „nové Evropy.“ 9]

Rozhovor navíc nebyl v Kalergiho kariéře ojedinělým incidentem. Mezi lety 1933 a 1936 se s Mussolinim setkal hned několikrát. Roku 1933 prohlásil, že jeho Panevropské hnutí je v konfliktu mezi demokracií a fašismem neutrální. Vlady je prý třeba hodnotit podle jejich „postojů k evropské myšlenky, ne optikou domácí politiky“.10 A dodával k tomu: „Nemůžeme čekat na uskutečnění Panevropy, až se celá Evropa jednohlasně obrátí k fašismu nebo demokracii: znamenalo by totiž odklad jejího sjednocení o celá desetiletí... V tomto ohledu tak Panevropské hnutí není fašistické ani antifašistické, demokratické ani nedemokratické.“ 11]

Kalergi sice později tvrdil, že se přízeň fašistické Itálie pokoušel zajistit jako protiváhu Třetí říši, s Mussolinim jej pojilo nejen elitářství, ale i antikomunistická ideologická spřízněnost. V roce 1933 to ostatně sám potvrdil: „Fašističtí odpůrci panevropské ideje se naše hnutí opakovaně pokoušejí ztotožnit s demokratickou ideologií. Tyto snahy však nemohou uspět, už jen proto, že mé filozofické přesvědčení není demokratické, ale vždy aristokratické.“ 12]

Coby aristokrat původem z rozpadnuvší se mnohonárodnostní monarchie, nahrazené nacionalistickými (a nezřídka populistickými) státečky, přišel Kalergi ve svém „panevropanství“ s komplexní ideologií se smíšenými prvky. S německými konzervativními revolucionáři ho pojily elitářské, duchovní a antikomunistické ideje, přestože byl současně také odpůrcem nacionalismu a judeofilním pacifistou. Jeho praktické návrhy sjednocené Evropy navíc zdaleka nebyly všechny špatné: volal po ohromné konfederaci švýcarského stříhu se silnou pozicí místních vlád, střídajícím se předsednictvím a federalizovanou armádou i zahraniční politikou. A přestože se Kalergi nakonec skutečně přiklonil k parlamentní demokracii, jeho osobně upřednostňovaným systémem podle všeho byl jakýsi „aristokratický globalismus“.

Kalergi byl objektem démonizace už ve Třetí říši a etnonacionalisté do dnešních dní rozhodně odsuzují takzvaný „Kalergiho plán“, který prý vytvořil se záměrem likvidace bílé rasy v Evropě masovou imigrací. Neblaze proslula zejména jeho předpověď z knihy *Praktický idealismus* (1925):

Ve vzdálenější budoucnosti se z člověka stane míšenec. Dnešní rasy a kasty stále intenzivněji podléhají procesu překonávání času, prostoru i předsudků. V eurasijsko-negroidní rase budoucnosti, vzhledem podobné starověkým Egypťanům, bude rozmanitost národnostní nahrazena rozmanitostí osobnostní. 13]

Tato predikce, Kalergim jistě vnímaná jako pozitivní vize, samozřejmě není totéž co plán. Osobní život někdejšího zednáře s židovskou manželkou a krví z opačných stran Eurasie Kalergiho byl v takřka dokonalém souladu s pacifistickými, kosmopolitními a nápadně judeofilními aspekty jeho politiky. V *Praktickém idealismu* dokonce tvrdí, že staletí útlaku vytvořila z Židů nadřazený lid, „vůdcovský národ budoucnosti“ a „duchovní šlechtu Evropy“. Panevropské hnutí se těšilo podpoře mj. Louise Rothschilda, Maxe Warburga a Roberta Bosche. 14]

Hitler Kalergim i jeho myšlenkami naprosto opovrhoval, jak se ostatně dá očekávat. Pro národní socialisty byla jeho svůdná „Panevropa“ ve skutečnosti jen morálním ochromením národa; podvolením se bezzubé žvanírně mezinárodních organizací, které ústí v ovládnutí národa škodlivými mezinárodními silami. Hitler byl pevně přesvědčen o tom, že žádný velký státní útvar nemůže vzniknout mírovou cestou. Ve své nevydané *Druhé knize* k zahraniční politice napsal:

Z dřívějších zkušeností víme, že pevné svazky mohou vznikat jen mezi spřízněnými národy téže rasové úrovně a i to jen tehdy, když tento svazek vznikne coby plod pomalého procesu boje o nadvládu. 15]

Uvádí příklady Říma, Britského impéria, pruské Druhé říše a dodává, že k politickému, jazykovému a rasovému sjednocení Evropy budou třeba staletí bojů. I samotné Německo přece sjednotili nikoliv výřeční právníci ve Frankfurtském sněmu, ale pověstné Bismarckovo „krev a železo“ na bitevních polích. Kalergiho cesta měla podle Hitlera vést jedině k evropské slabosti:

Snahy o uskutečnění panevropské myšlenky prostřednictvím ryze formální unie evropských národů, bez ovládnutí silou nejsilnější evropskou mocností v po generace trvajících bitvách, vytvoří entitu, jejíž síla a energie budou směřovat do vnitřních třenic a konfliktů – jako tomu kdysi bylo i se silou německých kmenů v Německé konfederaci. Teprve když došlo utvrzením pruské nadvlády k vyřešení vnitřní německé otázky, mohl národ konečně začít uplatňovat svou sjednocenou silou směrem ven. 16]

Hitler také věřil, že Spojené státy se mohou chlubit rasově kvalitnějším nordicko-germánským obyvatelem než jednotná Evropa, takže by případnou evropskou federaci snadno ovládly. Přes slova „největšího levobočka na světě Coudenhoveho“, by tento „pacifistický, demokratický, panevropský zmatený stát“ nedokázal obstát proti „Americké unii ani Číně posílené probuzeným národním cítěním“. 17]

Toto hodnocení se ve světle neustálých krizí a relativní slabosti současné Evropské unie po 70 letech vytrvalé „integrace“ jeví být velice nejen realistické, ale bezmála prorocké. Přestože však integrace EU v zásadě nevedla k vytvoření velmoci, je třeba Kalergimu a zastáncům integrace ze středního proudu přiznat, že se jí povedlo skoncovat s konflikty mezi západoevropskými zeměmi, částečně také vytvořením společenství zájmů a vzájemné ekonomické provázanosti.

Hitler svým typicky kritickým stylem odsoudil kosmopolitní ideál Panevropy, který podle něj odrážel ochablé, materialistické a nerozlišující rovnostářské mentální založení. Ve skutečnosti by podle něj vedlo k pokrytecké nadvládě Kalergiho domnělého „vůdcovského národa“:

Panevropské hnutí od prvopočátku vychází ze zásadního omylu, že kvalitu obyvatelstva lze vyvážit jeho množstvím. Tento ryze mechanický výklad historie naprosto opomíjí síly, jež podobu života utvářejí. Místo toho vidí v početných většinách nejen tvůrčí zdroj lidské kultury, ale také faktor utváření podoby dějin. Tento náhled se dokonale hodí jak k nesmyslnosti západní demokracie, tak zbabělému pacifismu našich předních podnikatelských kruhů. Zcela zjevně jde o

ideál všech podřazených nebo míšeneckých levobočků. Stejně tak není ani tajemstvím, proč Žid tak halasně vítá tento ideál: jeho uskutečnění totiž vede k rasovému chaosu a zmatkům, k bastardizaci a ponegerštění civilizovaného lidstva, a tím pádem i takovému zhoršení jeho rasové hodnoty, že Hebrejec, jenž se sám procesu nezúčastnil, se postupně stává vládcem tohoto světa. Představuje si, že jednoho dne bude hlavou lidstva, byť to se stalo bezcenným. 18]

Před sebou tak máme dvě politické ideje sjednocení Evropy: jedna hájí její národy jako etnickou, kulturní a genetickou realitu, druhá pak Evropu chápe jen cestu k demontáži národního státu a stupeň na cestě ke globální jednotě – ohlašuje všeobecné míšení, které by znamenalo konec Evropy.

Poznámky:

1] Julius Evola, "Paneuropa and Fascism, Colloquium with Count R N Coudenhove-Kalergi," *Regime Fascista*, May 14, 1933, v Julius Evola (ed. John Morgan), *A Traditionalist Confronts Fascism* (London: Arktos, 2015).

2] Řadu užitečných informací jsem načerpal z Valerio Benedetti, "Esiste davvero il 'Piano Kalergi'?", *Il Primato Nazionale*, January 27, 2016.

3] Evola, *A Traditionalist Confronts Fascism*, s. 47.

4] Ibid.

5] Ibid.

6] Ibid., s. 48-49.

7] Ibid., s. 50.

8] Ibid.

9] Ibid., s. 50-51.

10] Citováno v Katiana Orlucová, "Caught between Past and Future: The Idea of Pan-Europe in the Interwar Years," v Hans-Åke Persson & Bo Stråth, *Reflections on Europe: Defining Political Order in Time and Space* (Brussels: Éditions scientifiques internationales, 2007), s. 112. Srovnej např. s Charlesem Lindberghem v říjnu 1939: „Naše pouto s Evropou je poutem rasovým, nikoliv politicko-ideologickým. Zachovat musíme především evropskou rasu, politický pokrok už bude následovat. Síla Rasy je základ, politika přepych.“

11] Ibid.

12] Richard von Coudenhove-Kalergi, "Paneuropa und **Faszismus**," in *Paneuropa*, 9/5 (1933), s. 129-133.

13] Bohužel zdá se, že neexistuje kompletní anglický překlad díla. Alespoň částečný je k dispozici [zde](#).

14] A. Ziegerhofer-Prettenthaler, *Botschafter Europas: Richard Nikolaus Coudenhove-Kalergi und die Paneuropa-Bewegung in den zwanziger und dreißiger Jahren* (Vienna: Böhlau, 2004), s. 110-12.

15] Adolf Hitler, *Hitler's Second Book* (New York: Enigma), s. 114.

16] Ibid., s. 116. Pozoruhodné je, že v článku pro *Le Monde* z roku 1953 Kalergi volá po federativní, nikoliv konfederativní Evropě: „Přechod od konfederativního k federálnímu systému proběhl ve Švýcarsku i Německu až na nátlak separatistických hnutí po vybojování občanské války (1848 a 1866).“ Richard Coudenhove-Kalergi, "Confédération ou fédération?," *Le Monde*, 20. ledna, 1953. Někdo by mohl namítnout, že Spojené státy, přestože vznikly jako slabá federativní republika, překonaly problém nejasně rozdělené suverenity mezi federální a státní vládou teprve strašlivou občanskou válkou.#

17] Hitler, *Second Book*, s. 116-117.

18] Ibid., s. 115.

Esej Guillaumea Durochera *The Truth about the Kalergi Plan* vyšla na stránkách Counter-Currents Publishing.